

5. Вороніна М. С. Мешканки міст Харківської губернії : гендерна дискримінація та динаміка змін (1861-1917 рр.) : автореф. Дис. На здобуття наук. Ступеня канд. Іст. Наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / М. С. Вороніна ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Х., 2005.

Животовська Віта
(м.Миколаїв)

ДО 110-РІЧЧЯ МИКОЛАЇВСЬКОГО ОБЛАСНОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ

Аналізується основна діяльність та розвиток Миколаївського обласного краєзнавчого музею у 2012 - 2021 рр., робота закладу після переїзду до «Старофлотських казарм»

У 2012 році розпочався новий етап в історії Миколаївського обласного краєзнавчого музею. Це було пов'язано з переїздом закладу в приміщення «Старофлотських казарм». Наша область вперше отримала сучасний музейний комплекс із стаціонарною повнопрофільною експозицією, що зайняла понад 2,5 тис. квадратних метрів, а це одна з найбільших камерних експозицій у країні. Все це стало результатом досвіду, який накопичувався роками та самовідданої праці наукового колективу музею. Оформлення здійснювалось під керівництвом Заслуженого художника України В.І. Іваницького. Всі роботи завершилися в рекордно короткий строк, близько 6 місяців. У середині червня 2012 нова експозиція вже чекала на відкриття.

Відвідувачу пропонувалось ознайомитися з природними, фізико-географічними характеристиками, а також історією Миколаївщини від верхнього палеоліту до 2012 року. Всього у 18-ти залах розмістилось понад 9 тисяч експонатів. Чудові перспективи відкривалися для виставкової роботи [1, с. 3]. Урочисте відкриття нової стаціонарної експозиції відбулося 28 серпня 2012 р. [2]. Незважаючи на те, що до кінця року залишалось усього 4 місяці, підсумкові статистичні результати виявились блискучими. У 2012 р. музейне об'єднання відвідало 147,2 тисяч осіб, для яких провели 2708 екскурсій, до фондосховищ надійшло 1077 предметів. Практично одразу було розпочато й активну виставкову роботу. 26 грудня в залі № 10 була відкрита приватна виставка з музею братів Шереметьєвих «Герои верности и веры», присвячена 160 – річчю з початку Кримської війни 1853-1856 рр. [3, с. 11]. Вже через день у залі № 18 відбулося відкриття виставки «Бруно Шульц – людина поза часом», підготована у республіці Польща за матеріалами літературного музею ім. А. Міцкевича у Варшаві.

У 2013 році музей відзначив свій 100-річний ювілей. У зв'язку з цим була запланована ціла низка заходів: видавництво ілюстрованого альбому, проведення XI Миколаївської обласної краєзнавчої конференції, численні

виставки та тематичні заходи. Особливої уваги заслуговує виставковий проект «Нові надходження», створений у співпраці О.В. Пономарьовою, І.В. Гавриловою та М.Л. Степановою [4, с. 8]. Наприкінці року світ побачила довгоочікувана книга «100 років: Миколаївський обласний краєзнавчий музей «Старофлотські казарми»». Авторами тексту став колектив, що працював над самою експозицією під керівництвом заступника директора з наукової роботи І.М. Піскурьової. Фото матеріал був підготовленим В. Андрієвським [5].

У 2014 році уся Україна відзначала 200-річчя з дня народження Т.Г.Шевченка (1814-1861). Музейним колективом було заплановано та проведено багато тематичних заходів, присвячених Великому Кобзарю. Проте особливої уваги заслуговує виставка «Образ Вічного Сучасника» (автор І.І. Александренко) [6]. До 100-ліття від початку Першої світової війни завідувач науково-просвітницького відділу І.В. Гаврилова приступила до реалізації надзвичайно складного та цікавого проекту - «Вот город мой - сто лет назад». У 2014 році відбулися важливі кадрові зміни. На заслужену пенсію пішли справжні ветерани музейної справи, на плечах яких у значній мірі створювалась нова стаціонарна експозиція, а саме заступник директора з наукової роботи І.М. Піскурьова та головний зберігач фондів Н.О. Кухар-Онишко. На посади були призначені В.В. Чернявський та В.В. Редька. Посаду ученого секретаря зайняла В.В. Животовська.

2015 р. виявився дуже плідним з точки зору наукової роботи. В.В. Чернявський та В.В. Животовська підготували інформаційно-методичне видання «Науково-Просвітницькі послуги Миколаївського обласного краєзнавчого музею: методичні рекомендації вчителю, викладачу». Наукові співробітники музею взяли участь у IV Міжнародній науково-практичній конференції «Історичні мідраші Північного Причорномор'я» (Миколаїв), «Стан та перспективи розвитку культурологічної науки в Україні» (Миколаїв), «Археологія та давня історія України» (Київ), «IV міжнародні шевченківські читання» (Канів), «Перша світова війна: історія та уроки 1914-1918» (Київ), V Міжнародна наукова конференція «Аркасівські читання» (Миколаїв), та ін. наукових заходах [7]. Усього протягом року на базі музею та поза його межами було реалізовано 37 виставкових проектів.

У 2016 році на базі музею сталося одразу декілька визначних подій. Відбулася Всеукраїнська наукова конференція «Військова історія Північного Причорномор'я: від найдавніших часів до сьогодення». Окрім миколаївських фахівців, у її роботі взяли участь дослідники з Києва, Одеси та Херсону. В травні спільно з МНУ ім. В.О. Сухомлинського було проведено Міжнародну науково-практичну конференцію «Ольвійський форум: міжнародна співпраця в сфері археологічних досліджень (пам'яті В. Крапівіної)». Вперше наш заклад на найвищому рівні приймав таке поважне товариство. Також було проведено X Миколаївську обласну краєзнавчу конференцію [8]. Усього протягом року співробітники Миколаївського обласного краєзнавчого музею реалізували 31 виставковий проект. Серед них - «Краса Бузького гарду», «Місто на карті: Картографія Миколаєва та Миколаївщини 1796-1929 рр.». Автори - В.В.

Чернявський та В.В. Животовська [9]. Спеціальне обладнання для експонування карт і планів було розроблено С.В. Шевченком та В.В. Гавриловим.

Найбільш масштабним виставковим проектом стала виставка «Предтечі вольності святої». Колектив авторів у складі старших наукових співробітників І.І. Александренко, Н.М. Гаркуша, М.О. Теряник розглянули культурологічну складову процесу набуття незалежності українського народу крізь призму процесів, що відбувались на Українському півдні, зокрема в Миколаєві.

Починаючи з 2016 року заступник директора з наукової роботи В.В. Чернявський та учений секретар В.В. Животовська вели активну роботу зі збору спогадів та матеріалів колишніх остарбайтерів. Через рік у результаті їх роботи було видано збірку нарративів і джерел особистого походження під назвою «За гранню чело́вечности» [9]. Також у 2017 році світ побачили науково-публіцистичні видання Т.М. Губської, О.В. Пономарьової, І.В. Гаврилова, Н.М. Гаркуші.

У липні відбулося урочисте відкриття виставки «Світ у мініатюрі: Миколаїв залізничний», у центрі зали розмістили макет умовного західноєвропейського містечка з рухомою мініатюрною залізною дорогою, робота якої супроводжувалася аудіовізуальними ефектами. Автор - миколаївський краєзнавець та громадський діяч А. Шинкаренко. На основі речей із фондів МОКМ та приватних колекцій О.В. Пономарьовою було створено блискучу експозицію, яка розкривала тематику залізничного транспорту загалом та зокрема в контексті Миколаївщини [11].

Велике значення для роботи музею в 2017-2021 роках відіграла програма патріотичного виховання, прийнята Миколаївською обласною радою. В її рамках нашим закладом реалізовувалася акція «Врятуй солдатську долю від забуття», було переобладнано виставкову залу № 18. У вітринах встановили локальну сигналізацію, на вікна обладнали куленепробивну плівку. Окрім цього, було профінансовано реставрацію та очистку понад 100 зразків холодної та вогнепальної зброї, які увійшли до експозиції виставки «Зброярня краєзнавчого музею: зразки озброєння XVI-XX ст.». Автори виставки - В.В. Чернявський та В.В. Гаврилов.

2020 та 2021 роки виявились надзвичайно складними для нашого музею. Став відчуватися загальний спад відвідуваності, що співпав з пандемією COVID – 19. Сумарно музей перебував у простій майже 8 місяців. Не зважаючи на складні умови, музейна робота не припинялася. По справжньому трагічним став 2021 р., увесь колектив музею перехворів коронавірусною хворобою. Багатьом це коштувало життя. Не витримали боротьби з хворобою І.В. Гаврилов, І.В. Гаврилова, Р.Р. Акініна та Д. Боляков, що тривалий час пропрацював у МОКМ художником-реставратором. На цьому низка трагічних подій не припинилась - на початку квітня 2021 р. несподівано для нас усіх пішов із життя директор музею В.А. Михайлов, а через місяць не стало реставратора групи тканини Т. Кулачек. У таких складних умовах очільниками облдержадміністрації було прийнято рішення призначити на посаду в.о. директора музею Е.І. Єлізарову, що раніше працювала заступником директора з утримання та розвитку музею.

У 2021 року відбулася XII Миколаївська обласна краєзнавча конференція. Вона присвячувалась нашим шановним колегам, що пішли з життя протягом року.

У стандартних умовах щороку основний фонд МОКМ поповнювався на 800-1000 предметів. Проте, в 2013 р. розпочався процес передачі усього комплексу знахідок верхньопалеолітичних стоянок Аннетівка I-II, що досліджувалися В.Н. Станко та його учнем В. Піструїлом, а це десятки тисяч знарядь із кременю. Як наслідок, тільки за 2014 р. до фондів надійшло 34 198 одиниць зберігання [12, с. 2]. Ще до переїзду музею до нової будівлі розпочався процес передачі до фондів стародруків із музейної бібліотеки. Це видання кінця XVIII – поч. XX ст., серед яких переважно науково-довідкова література, багато книг із сімейної бібліотеки родини Аркасів.

У 2023 р. краєзнавчому музею виповнилося 110 років. За останнє десятиліття наш колектив накопичив чималий досвід, зробив помітний внесок у розвиток музеєзнавства та історичної науки, став осередком розбудови локальної культури Миколаївщини, а головне - зумів вистояти та не втратив цілісність у надскладний час.

Література

1. Звіт про роботу Миколаївського обласного краєзнавчого музею за 2012 рік (30 січня 2012). С. 3.
2. Азаров в Николаеве открыл музейный городок «Старофлотские казармы». URL: <https://novosti-n.org/news/Azarov-v-Nykolaeeve-otkril-muzejniy-gorodok-Staroflotskye-kazarmi--43704#image-9> (дата звернення: 20.03.2024).
3. Звіт про роботу Миколаївського обласного краєзнавчого музею за 2012 рік (30 січня 2012). С. 11.
4. План Миколаївського обласного краєзнавчого музею на 2013. 2 січня 2013. С. 8.
5. 100 років. Миколаївський обласний краєзнавчий музей. Київ : РВК Комп'ютерні системи, 2013. 143 с.
6. Тематико-експозиційний план виставки «Образ Вічного Сучасника»: до 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка. Автор І. І. Александренко. 2014 р.
7. Тематико-експозиційний план виставки «Андрій Антонюк. Святе і чисте джерело». Пономарьова О. В. 2015 р.
8. Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження: *Збірка наукових матеріалів X Миколаївської обласної краєзнавчої конференції* / ред. рада: М. Ф. Димитров (голова), В. А. Михайлов, В. В. Чернявський, В. В. Животовська. Миколаїв : Іліон, 2016. 248 с.
9. Тематико-експозиційний план виставки «Місто на карті: Картографія Миколаєва та Миколаївщини.1796 - 1929». Автори В. В. Чернявський, В. В. Животовська. 2016 р.

10. За гранью человечности. Судьбы оstarбайтеров в дневниках и воспоминаниях / упоряд. В. В. Чернявський, В. В. Животовська. Миколаїв : Іліон, 2017. 220 с.

11. Звіт про роботу Миколаївського обласного краєзнавчого музею за 2017 р. С. 5.

12. Звіт про роботу Миколаївського обласного краєзнавчого музею за 2014 рік. С. 2.

Коваль Геннадій
(м.Миколаїв)

ЖИТТЯ ТА ДОСЯГНЕННЯ ВИДАТНОГО КАРАЇМА ОДЕСИ, ГЛАСНОГО САМОЙЛА ІСААКОВИЧА ІСАКОВИЧА.

Розказано про загибель С. І. Ісаковича внаслідок трагічного випадку при поїзді з візником. Описано його життя та діяльність в Одесі. Схарактеризовано діяльність видатного караїма, колишнього гласного одеської міської думи.

Життя кожної людини, як метеорит, проходить, висвітлюючи свій слід на фоні вічності. Багато людей вриваються в пам'ять та душу людей своєю кипучою діяльністю на благо одновірців, земляків. Таким було життя та діяльність відомого караїма, одесита, гласного С.І. Ісаковича. Близько першої години ночі з середи на четвер, з 18 на 19 серпня, стався трагічний випадок із популярним в Одесі громадським діячем, колишнім гласним міської думи – домовласником Самійлом Ісаковичем Ісаковичем. У компанії своїх близьких знайомих, він сів на візника, екіпажу Тишина. Кінь поніс, С.І. Ісакович випав з екіпажу та розбився [1, с. 3]. Трагічна загибель С.І. Ісаковича сколихнула та нажахала всю Одесу. В некролозі відзначено життєвий шлях небіжчика. Помер Самійло Ісакович Ісакович, – популярний серед одеситів, живий і завжди бадьорий громадський діяч. Як гласний міської думи, як виборник до Державної Думи, як член технічного товариства та установ, С. І. у всіх випадках був виразником прогресивних поглядів і прагнень, палко й щиро відгукувався на все, що хилилося до захисту інтересів народної освіти, громадського здоров'я, філантропічних організацій. Права і гідність особистості завжди знаходили в ньому наполегливого заступника.

Інтелігентний і розвинений, покійний С.І. був ще за вдачею і чуйним естетиком і серйозним поціновувачем істинно прекрасного і талановитого. У приватному житті С.І. своєю життєрадісністю і незмінною делікатністю привертав до себе загальні симпатії. Одесу С.І. любив якоюсь ніжною любов'ю і кожен крок на користь рідного міста надихав його і наповнював почуттям гордості. З таким саме почуттям він брав участь у роботах комітету з організації